

RWS BEDRIJFSVERTROUWELIJK

TER BESLISSING

Aan
Van

Minister Infrastructuur en Waterstaat
DG-RWS

nota

Kamerbrief invulling motie fietsen en wandelen Afsluitdijk

Datum
26 oktober 2022
Onze referentie

Opgesteld door

Bestuursstaf

T

Uiterlijk bij
7 november 2022

Beslistermijn
14 november 2022

Kenmerk
RWS-2022/32934

Bijlage
1: eerdere beslisnota RWS-2022/29435
2: te versturen Kamerbrief
3: rapport verkenning
aanvullende maatregelen
fietsen en wandelen

Aanleiding

Begin oktober heeft u ingestemd met het treffen van extra maatregelen om fietsen over de Afsluitdijk mogelijk te maken nog voor afronding van de bouwwerkzaamheden (RWS-2022/29435). U heeft gevraagd om dit niet als mededeling mee te nemen in de verzamelbrief Water, maar hierover een aparte brief aan de Kamer te sturen. Naar aanleiding daarvan is de Kamerbrief in de verzendmap opgesteld.

Geadviseerd besluit

Ik adviseer u om de brief in de verzendmap aan de Kamer te versturen.

Kernpunten

Met de brief in de verzendmap informeert u de Kamer over het weer mogelijk maken van fietsen en wandelen op de Afsluitdijk zodra dit veilig kan. Hiermee geeft u invulling aan de motie en de wens van belangenorganisaties en bestuurlijke partners om zoveel mogelijk aaneengesloten kilometers te kunnen fietsen op de Afsluitdijk.

Een nadere toelichting is opgenomen in eerdergenoemde nota, waarop u begin oktober reeds uw akkoord hebt gegeven.

Krachtenveld

Zie bijlage 1.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Bijlage 1 (reeds akkoord M) Beslisnota M openstelling fiets- en wandelpad Afsluitdijk	Dit betreft de beslisnota met daarin het geadviseerde besluit over te treffen extra maatregelen voor fietsers, financiële consequenties, etc. waar u begin oktober positief op besloten heeft.

2	Bijlage 2 Kamerbrief Afsluitdijk extra maatregelen fietsen	Dit betreft de te verzenden Kamerbrief waarmee u de Kamer over uw besluit en de extra maatregelen kunt informeren.
3	Def- Rapport_onderzoek_mogelijkhe den_openstellen_fiets- _en_wandelpad_Afsluitdijk	Dit rapport betreft de samen met belangenorganisaties uitgevoerde verkenning naar aanvullende maatregelen voor fietsers en wandelaars

De Directeur-Generaal Rijkswaterstaat,

Persoonsgegevens

RWS BEDRIJFSVERTROUWELIJK

TER BESLISSING

Aan Minister Infrastructuur en Waterstaat
Van DG-RWS

nota

Besluit over invulling motie fietsen en wandelen
Afsluitdijk

Datum
28 september 2022

Onze referentie
RWS-2022/29435

Opgesteld door

Bestuursstaf

T

Beslistermijn
6 oktober 2022

Aanleiding

Het fietspad op de Afsluitdijk is sinds 1 april 2019 gesloten vanwege de uitvoering van het project 'Versterking Afsluitdijk'. Nadat eind 2020 bekend is gemaakt dat project Afsluitdijk enkele jaren vertraging oploopt, is een motie¹ aangenomen om te verkennen wat er mogelijk is om fietsers en wandelaars weer over de Afsluitdijk te laten gaan². Hierbij informeer ik u over hoe u invulling kunt geven aan de motie.

Beschikbaarheid fietspad in 2023 en verder

Tot eind 2023 zijn er grootschalige werkzaamheden aan de Afsluitdijk waarbij het fietspad³ gebruikt wordt als werkterrein. Tevens is de fietsverbinding niet volledig aanwezig omdat de fietsbruggen bij de spuicomplexen in Den Oever (aan de Noord-Hollandse kant van de Afsluitdijk) en in Kornwerderzand (Friese kant) zijn verwijderd. Voor fietsers is momenteel alternatief vervoer beschikbaar in de vorm van de gratis fietsbus tussen Den Oever en Kornwerderzand. Vanaf 2024 is het fietspad veilig beschikbaar, maar ontbreken de fietsbruggen bij de spuicomplexen Den Oever en Kornwerderzand waardoor deze niet te passeren zijn met de fiets.

Geadviseerd besluit

Ik adviseer u in de periode begin 2023 - eind 2023⁴:

- De gratis fietsbus tussen Den Oever en Kornwerderzand te laten rijden (voortzetting huidige dienstregeling);
- Eén weekendopenstelling te organiseren in Q3 2023.

Ik adviseer u in de periode 2024 - 2025:

- De gratis fietsbus tussen Den Oever en Kornwerderzand te laten rijden.
- Twee extra bushaltes aan te leggen aan de Waddenzeezijde nabij de spuicomplexen (variant B in de toelichting) waarmee het mogelijk wordt om in beide richtingen te fietsen tussen spuicomplexen Den Oever en Kornwerderzand over een lengte van ca. 24km.

¹ Kamerstukken, vergaderjaar 2020-2021, 35570 XII, nr. 91 (bijlage 04)

² Met *fietsen en fietsers* in deze nota wordt tevens bedoeld *wandelen* en *wandelaars*.

³ Met fietspad wordt bedoeld het oorspronkelijke fietspad langs de A7 en het nieuw gerealiseerde fietspad langs de Waddenzee

⁴ Voor 2022 is dit reeds met Levvel geregeld

Kernpunten

Het op de voorgestelde wijze weer mogelijk maken van fietsen op de Afsluitdijk, zodra dit veilig kan, geeft op maximaal haalbare wijze invulling aan de motie en de wens van belangenorganisaties en bestuurlijke partners om zoveel mogelijk aaneengesloten kilometers te kunnen fietsen op de Afsluitdijk.

Financiële overwegingen

De totale investering voor de periode 2023 – 2025 bedraagt (afgerond) [REDACTED] euro⁵. De kosten voor deze geadviseerde variant kunnen gefinancierd worden vanuit de risicoreservering binnen het projectbudget Afsluitdijk. Meer uitgebreidere varianten vergen aanvulling van het projectbudget (zie ook toelichting bij deze nota).

Krachtenveld

Belangenorganisaties (o.a. Fietzersbond en de Nederlandse Toer Fiets Unie) hebben andere voorkeuren voor een oplossing dan aan u voorgelegd. Zo zien zij bijvoorbeeld graag meer weekendopenstellingen en hebben de voorkeur voor variant C, waarbij o.a. loopbruggen over de A7 worden aangelegd, vanwege de kortere reistijd met de fietsbus in de meest gefietste fietsrichting Den Oever naar Friesland. De belangenorganisaties zijn op de hoogte gebracht welke richting het advies aan u uitgaat en hebben hun teleurstelling hierover uitgesproken.

Communicatie

De huidige communicatielijns is dat het fietspad conform het huidige Verkeersbesluit tot 31 december 2025 gesloten is. De consequenties van het opnieuw aanbesteden van de renovatie van de bestaande spuwmiddelen zijn nog niet in dit tijdspad verwerkt. U kunt de Tweede Kamer in de eerstvolgende verzamelbrief Water informeren over de nieuwe en aanvullende maatregelen waartoe u besloten heeft. De samenwerkingspartners (De Nieuwe Afsluitdijk, de Fietzersbond, het Landelijk Fietzersplatform, NTFU en Wandelnet) worden hierover vervolgens ook op de hoogte gebracht.

Deze nota heeft medeparaaf van DGWB en FEZ.

De Directeur-Generaal Rijkswaterstaat,

Persoonsgegevens

---

⁵ Het is op dit moment nog onduidelijk hoe lang de fietsbruggen ontbreken bij de spuisluizen. Dit is mede afhankelijk van het project renovatie bestaande spuwmiddelen waarvan de nieuwe aanbesteding nog in voorbereiding is. Zodra er meer duidelijkheid is over hoe lang deze situatie voortduurt na 2025, zullen hiervoor scenario's worden uitgewerkt en ter besluitvorming worden voorgelegd.

Toelichting

Nadat in november 2020 bekend is geworden dat project Afsluitdijk enkele jaren vertraging oploopt, is de motie Bromet aangenomen om te verkennen wat er mogelijk is om fietsers en wandelaars over de Afsluitdijk te laten gaan. Op 28 mei 2021 heeft uw voorganger de Tweede kamer geïnformeerd over de voortgang en ontwikkelingen bij project Afsluitdijk⁶ en aangegeven dat de mogelijkheden nader bekeken zullen worden.

Op 20 mei 2022 heeft u de Tweede Kamer geïnformeerd over het feit dat de renovatie, versterking en het meerjarig onderhoud van de bestaande spuisluizen aan beide kanten van de Afsluitdijk (Den Oever resp. Kornwerderzand) uit de opdracht van bouwconsortium Levvel gehaald wordt⁷. De renovatie van de bestaande spuisluizen wordt opnieuw aanbesteed, het is op dit moment nog niet te zeggen wanneer de renovatie van de bestaande spuisluizen voltooid is.

Beschikbaarheid fietspad

Tot eind 2023 zijn er grootschalige werkzaamheden aan de Afsluitdijk waarbij het fietspad wordt gebruikt als werkterrein. Zolang er gewerkt wordt, is het niet veilig om gebruik te maken van delen van het fietspad dat wel beschikbaar is.

In 2024 en 2025 wordt door Levvel naar verwachting alleen nog gewerkt rondom het spuicomplex in Den Oever. Over de gehele Afsluitdijk, tussen de spuicomplexen Den Oever en Kornwerderzand, is het fietspad dan in beide richtingen beschikbaar. Echter, het fietspad is niet bereikbaar omdat de fietsbruggen van de bestaande spuisluizen ontbreken.

Het realiseren van nieuwe fietsbruggen is mede afhankelijk van de renovatie van de bestaande spuisluizen. Het is op dit moment nog onduidelijk wanneer de renovatie van de bestaande spuisluizen uitgevoerd zal worden. Daarmee is het tevens onduidelijk hoe lang na 2025 het fietspad niet bereikbaar zal zijn over de spuicomplexen. In de huidige verkenning (uitvraag naar de markt) voor het vervolg van de bestaande spuisluizen wordt het voorzien in fietsen op de Afsluitdijk na 2025 meegenomen, inclusief een inschatting van de daarmee gemoeide kosten. Het is gezien de beperkte ruimte onzeker of de markt hier mogelijkheden ziet.

Gebruik fietspad tot eind 2023

Aangezien er in 2023 nog vol doorgewerkt wordt aan de Afsluitdijk is het tot eind 2023 nog niet mogelijk om veilig gebruik te kunnen maken van het fietspad. Het ligt daarmee voor de hand dat de huidige dienstverlening voor fietsers (gratis fietsbus tussen Den Oever en Kornwerderzand) wordt gecontinueerd. De kosten hiervoor in 2023 bedragen ongeveer [REDACTED].

Op basis van de planning van de opdrachtnemer lijkt het wel mogelijk om in Q3 2023 op veilige wijze een weekendopenstelling te organiseren voor fietsers. Hiervoor dienen verkeers- en veiligheidsmaatregelen genomen te worden. De kosten hiervoor bedragen ongeveer [REDACTED].

---

⁶ Kamerstukken, vergaderjaar 2020-2021, 35570-A nr. 59

⁷ Kamerstukken, vergaderjaar 2021-2022, RWS-2022/12367

Gebruik fietspad vanaf 2024

Vanaf 2024 is het volledige fietspad tussen de spuicomplexen in beide richtingen beschikbaar. Er vinden geen werkzaamheden meer plaats op de dijk. Het fietspad is echter niet bereikbaar vanuit Den Oever en Kornwerderzand, vanwege het ontbreken van de fietsbruggen op de beide spuicomplexen. Er zijn drie varianten om fietsen en wandelen tussen Den Oever en Kornwerderzand in 2024 - 2025 mogelijk te maken, te weten:

- A. In stand houden huidige dienstverlening fietsbus;
- B. In stand houden huidige dienstverlening fietsbus met de aanleg van twee extra bushaltes bij beide spuicomplexen aan de Waddenzeezijde;
- C. In stand houden huidige dienstverlening fietsbus met de aanleg van vier extra bushaltes bij beide spuicomplexen aan Waddenzee- en IJsselmeerzijde en de aanleg van tijdelijke loopbruggen over de A7.

Drie varianten

Variant A

Hiermee wordt fietsen mogelijk tussen Breezanddijk en het Vlietermonument over ca. 8 km (de stukken richting Den Oever en Kornwerderzand zijn doodlopend). Het fietspad is bereikbaar via de bestaande bushaltes bij Breezanddijk en het Vlietermonument.

De kosten van deze variant blijven beperkt tot de inzet van de fietsbus ter grootte van ongeveer [ ] per jaar. (totaal over de periode 2024-2025 [ ].)

Voordelen:

- Geen verdere additionele kosten dan de inzet van de fietsbus

Nadelen:

- Er is niet echt sprake van het weer mogelijk maken van fietsen over de Afsluitdijk en lijkt daarmee onvoldoende in te spelen op de motie Bromet en de wensen van belangenorganisaties

Variant B⁸

Hiermee wordt het mogelijk om in beide richtingen te fietsen tussen spuicomplexen Den Oever en Kornwerderzand over een lengte van ca. 24km. De benodigde extra voorzieningen betreffen de aanleg van twee tijdelijke bushaltes nabij de spuicomplexen van Den Oever en Kornwerderzand aan de Waddenzeezijde.

De kosten van deze variant bedragen totaal over de periode 2024 – 2025 ca. € [ ]

- Ca. [ ] per jaar voor de inzet van de fietsbus
- Ca. [ ] voor aanleg en onderhoud van de twee extra tijdelijke bushaltes

Voordelen:

- Afsluitdijk is bijna volledig bereikbaar voor fietsers.
- Toekomstbestendige oplossing voor nog uit te voeren projecten.
- Geeft naar de mening van de projectorganisatie op maximaal haalbare wijze invulling aan de motie Bromet en wensen van de belangenorganisaties (zoveel mogelijk km fietsen over de Afsluitdijk)
- Deze variant kan worden gedekt vanuit de risicoreservering van het project waarin hiervoor een voorziening is opgenomen.

---

⁸ Variant B betreft een geoptimaliseerde variant van de variant 2B uit bijlage 1 (blz. 34).

Nadelen:

- Vanwege de rijrichting van de bus zitten fietsers die van Noord-Holland richting Friesland willen fietsen langer in de bus (twee keer ca. 30 minuten extra t.o.v. fietsers die van Friesland richting Noord-Holland willen fietsen).

Variant C

Hiermee wordt het net als bij variant B mogelijk om in beide richtingen te fietsen tussen spuicomplexen Den Oever en Kornwerderzand over een lengte van ca. 24km. De benodigde extra voorzieningen betreffen de aanleg van vier tijdelijke bushaltes nabij de spuicomplexen van Den Oever en Kornwerderzand aan de Wadenzezijde en de IJsselmeerzijde, en de aanleg van twee tijdelijke loopbruggen over de A7.

De kosten van deze variant bedragen totaal voor de periode 2024 – 2025 ca. € [redacted]:

- Ca. [redacted] per jaar voor de inzet van de fietsbus
- Ca. [redacted] euro voor aanleg en onderhoud van de vier extra tijdelijke bushaltes
- Ca. [redacted] per jaar voor de huur van tijdelijke loopbruggen over de A7

Voordelen:

- Afsluitdijk is bijna volledig bereikbaar voor fietsers.
- Toekomstbestendige oplossing voor nog uit te voeren projecten.
- Geeft maximaal invulling aan de motie Bromet en wensen van de belangenorganisaties. In de richting van Noord-Holland naar Friesland is minder wacht- en reistijd voor fietsers, zij zitten 2x ca. 30 minuten minder lang in de fietsbus. Deze optie is ook de voorkeursoptie van de belangenorganisaties.

Nadelen:

- Aanzienlijk meer additionele kosten dan variant B (meer dan verdubbeling). Het aaneengesloten kunnen fietsen over de Afsluitdijk is voor variant B en C desalniettemin gelijk.
- Deze variant kan niet gefinancierd worden vanuit de risicoreservering van het project en vraagt derhalve budgetaanvulling van ca. [redacted]

Andere afgewogen varianten

Begin 2022 heeft Rijkswaterstaat, samen met belangenorganisaties en bestuurlijke partners in de regio, een onderzoek afgerond naar mogelijke oplossingen om fietsen en wandelen over de Afsluitdijk mogelijk te maken, te weten:

- het tijdelijk afsluiten van de A7 voor regulier wegverkeer. Dit heeft echter grote negatieve impact op het wegverkeer, terwijl een weekendopenstelling over werkterreinen (zonder impact op het wegverkeer) ook gerealiseerd kan worden.
- Daarnaast is het terugplaatsen van fietsbruggen bij de Bestaande Spuimiddelen onderzocht. Naast het feit dat dit niet op korte termijn te regelen is, blijkt dit technisch ingewikkeld en kostbaar. Tevens is het geen duurzame oplossing door de nog komende renovatie van de bestaande spuisluisen. Het realiseren van nieuwe fietsbruggen wordt dan ook meegenomen als onderdeel van deze toekomstige werkzaamheden.

Deze varianten zijn dan ook verder niet meer meegenomen.

Politieke context

De betrokken gemeenten en provincies, verenigd in programma De Nieuwe Afsluitdijk, stellen zich onder meer tot doel de recreatieve mogelijkheden van de Afsluitdijk te vergroten. Zij betalen mee aan een nieuw recreatief fiets- en wandelpad aan de Waddenzeezijde van de dijk dat volgens de bestuurlijke afspraken eind 2022 over de volledige Afsluitdijk gereed zou zijn. Niet alleen het bestaande fietspad langs de snelweg maar ook dit nieuwe fiets- en wandelpad zal pas jaren later volledig beschikbaar zijn door de vertraging van project Afsluitdijk. Bestuurders zijn hier teleurgesteld over, maar hebben begrip voor de situatie.

Wensen vanuit belangenorganisaties

De belangenorganisaties zijn altijd fel tegen het volledig afsluiten van de Afsluitdijk voor fietsers en wandelaars geweest. De fietsbus is vanuit hen geen redelijk alternatief om de Afsluitdijk over te fietsen. Zij zijn van mening dat op zo'n groot project ook flink geïnvesteerd mag worden in het belang van de fietsers.

Tijdens het onderzoek naar mogelijke oplossingen voor het openstellen van het fiets- en wandelpad Afsluitdijk (bijlage 1) is aangegeven dat hun belangen zijn:

- Zo veel mogelijk aaneengesloten kilometers fiets- en wandelpad beschikbaar op de Afsluitdijk;
- Zo snel als het kan lange aaneengesloten stukken over de dijk kunnen fietsen;
- Minimale wachttijd voordat je door kunt fietsen of wandelen;
- Bij voorkeur het fiets- en wandelpad in ieder geval bereikbaar in de richting van Den Oever naar Friesland.

Daarnaast gaven zij als mogelijke oplossingsrichtingen het faciliteren van een alternatieve fietsroute door Waddeneilanden te hoppen, het combineren van de Arriva lijndienst met de fietsbus en het afsluiten van de A7 voor wegverkeer (ook ten behoeve van evenementen). De wensen van de belangenorganisaties zijn per brief aan RWS kenbaar gemaakt (bijlage 2).

Met hen is besproken welke kant het advies aan de minister uitgaat. Zij zijn teleurgesteld dat er maar één weekendopenstelling aan de minister wordt voorgesteld en extra bushaltes voor de fietsbus pas vanaf 2024 mogelijk zijn. Vanaf 2024 zijn zij sterk voorstander van variant C vanwege de kortere reistijd met de fietsbus in de meest gefietste fietsrichting van Noord Holland naar Friesland.